

Enexis Netbeheer

Woerden : 29 november 2021
onze ref. : E21b15/HG-tgs
doorkiesnr. : 0348 48 43 58
e-mail : tgs@vemw.nl
onderwerp : Zienswijze op het ontwerp investeringsplan 2022 Enexis Netbeheer

Geachte heer, mevrouw,

VEMW heeft met belangstelling kennis genomen van het “Ontwerp investeringsplan 2022 Enexis Netbeheer” (verder: het ontwerpplan) dat u conform de Elektriciteits- en Gaswet heeft opgesteld en ter consultatie voorgelegd aan de netgebruikers. VEMW, als vertegenwoordiger van de zakelijke grootverbruikers elektriciteit en gas maakt VEMW graag gebruik van de gelegenheid om te reageren en onze zienwijze te geven op het genoemde ontwerpplan.

Algemeen

De energietransitie vergt grote uitbreidingen aan netcapaciteit van de netbeheerders. De afgelopen jaren is door het stijgend aantal gebieden met congestie gebleken dat Enexis moeite heeft met het op tijd aansluiten van netgebruikers en het leveren van genoeg transportcapaciteit. De ontwerpplannen moeten een cruciale stap zijn voor het inhalen van de achterstand van Enexis zodat de duurzaamheidsdoelstellingen behaald kunnen worden. Het is de taak van Enexis om duidelijk te maken wat de omvang van de infrastructuuropgave gaat zijn, welke benodigde fondsen nodig zullen zijn en welke capaciteitsuitbreidingen Enexis van plan is de komende jaren te realiseren.

Sinds het vorige ontwerpplan zijn er grote stappen gezet door de netbeheerders om tot een gezamenlijke structuur en scenario's te komen. Dit vergroot de begrijpbaarheid van de verschillende ontwerpplannen en maakt deze leesbaarder. VEMW waardeert dat de drie scenario's door TenneT uitgerekend zijn en dat met deze data door alle RNB's is doorgerekend om tot de ontwerpplannen te komen. VEMW is positief over de verbeteringen van het ontwerpplan van Enexis. VEMW waardeert de afbeeldingen in de bijlage die de locaties van netinvesteringen laten zien en de tabellen waarin de data en verwachte grootte van capaciteitstekorten staan uitgelegd. Toch wil VEMW 7 belangrijke algemene punten aanstippen die cruciaal zijn voor de uitkomsten en het begrip van het IP en vervolgens nog

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

enkele inhoudelijke punten aanstippen en vragen stellen. De 7 algemene punten zijn aangaande:

1. Proces
2. De scenario's en de aannames in deze scenario's
3. De transparantie in de methodieken
4. De transparantie in de knelpunten
5. De functionaliteitsinvesteringen voor invoering congestiemanagement en AMvB N-1
6. Prioritering van de investeringen
7. Vormgeving en presentatie van de resultaten

1. Proces

Als feedback op de ontwikkeling van het ontwerpplan 2020 werd aangegeven dat de stakeholders te weinig betrokken werden in het proces. Wederom is VEMW genoodzaakt deze feedback te geven. Binnen het huidige proces zijn er 3 stakeholders bijeenkomsten georganiseerd door de netbeheerders, binnen welke input van de stakeholders veelal niet meer meegenomen kon worden op de meest belangrijke punten. Het beste voorbeeld hiervan zijn de scenario's. De scenario's zijn vastgesteld op 1 december 2020. Bij het vaststellen van de scenario's is naar onze kennis geen input van stakeholders gebruikt, terwijl dit van grote impact kan zijn op de kwaliteit van de scenario's. Dit heeft geresulteerd in scenario's waar heel veel belangrijke informatie niet in is meegenomen. Voor een volgend ontwerpplan ziet VEMW graag de uitnodiging tegemoet om deel te nemen aan stakeholdermeetings waarin, voordat de scenario's zijn vastgesteld, deze en de belangrijkste aannames worden besproken. Daarnaast verwacht VEMW dat er meerdere stakeholder meetings gedurende het proces worden toegevoegd waarin de vorderingen en de inhoud van de ontwerpplannen worden besproken.

2. Scenario's en aannames in de scenario's

In het ontwerp investeringsplan gaan de netbeheerders uit van 3 scenario's: het Klimaatakkoord (KA), Internationale Ambitie (IA) en Nationale Drijfveer (ND) scenario. Het belangrijkste bij het ontwikkelen van scenario's is dat zij divers zijn en op verschillende manieren de juiste doelstellingen proberen te bereiken. Bij de doelstellingen in het ontwerpplan is dit helaas niet het geval. Het scenario KA met de doelstelling 49 % CO₂-reductie maar ook de doelstellingen in het IA en ND scenario van "meer dan 49 % CO₂-reductie" halen waarschijnlijk de EU doelstellingen van 55 % CO₂-reductie in 2030 niet. Dit is problematisch omdat, met het aannemen van de Europese klimaatwet, het behalen van 55 % CO₂-reductie in 2030 een verplichting is geworden en het jaar 2030 op de tijdlijn valt van dit ontwerpplan. De gevolgen van een te lage doelstelling is dat de verduurzamingsopgave zowel aan productie als consumptiekant van energie onderschat worden waardoor veel knelpunten in het elektriciteitsnet gemist worden en de benodigde investeringsopgave onderschat worden.

De oorsprong van de verkeerde doelstellingen ontstaat door de vroege stop met input van marktdata in het rekenmodel. Volgens het ontwerpplan wordt data meegenomen tot 1 maart, 8 maanden voor publicatie van het ontwerpplan. Dit is naar onze mening een te lange termijn omdat dit jaar heeft laten zien met *De Europese Klimaatwet, het Fit For 55 pakket, Stuurgroep Extra Opgave, Routekaart Elektrificatie, de CO₂-heffing, het uitbreiden van de SDE++ fondsen, de CESSen en het vergroten van de cap op CCS* dat de informatiestroom groot is en beleid als onderdeel van de energietransitie snel gevormd kan worden. Enexis geeft aan dat het gebruik maakt van de CESSen, maar input volgt ook uit de doorberekening van TenneT en zij maken hier geen gebruik van. Volgens de elektriciteitswet heeft de netbeheerder de verplichting “*de ontwikkelingen in de energiemarkt en andere ontwikkelingen die van invloed zijn op de inrichting van het net of gastransportnet en een analyse van de ontwikkelingen in de vorm van scenario’s*” te beschrijven. In de wet is geen uiterlijke deadline van input gegeven. De deadline van input van voortgang en realisatie van investeringen is 6 maanden, welke voor input van beleid tot inclusie van belangrijke documenten zoals Stuurgroep Extra Opgave en eventueel de Europese Klimaatwet had geleid. Daarom adviseert VEMW aan Enexis om deze documenten ook mee te nemen in haar ontwerpplan zodat de netbeheerders niet achterlopen.

Hiernaast is VEMW erg benieuwd op basis waarvan besloten is om deze drie scenario’s uit te rekenen. De scenario’s IA en ND zijn gebaseerd op de scenario’s in het I13050, waarin 4 verschillende scenario’s zijn berekend. VEMW is benieuwd hoe deze vier scenario’s naar deze twee scenario’s zijn omgezet, welke keuzes hierin zijn gemaakt, en waarom deze keuzes zijn gemaakt. Daarnaast is VEMW benieuwd naar de keuzes die in de doorberekening van het laatste scenario klimaatakkoord is gemaakt, zoals het niet meenemen van de CO₂-heffing.

Gezien de scenario’s zo centraal staan wil VEMW graag reageren op de aannames die gedaan worden in de verschillende scenario’s die doorgerekend zijn door TenneT en waarvan de gevolgen input zijn in de berekeningen van de ontwerpplannen van de RNB’s, waaronder Enexis.

1. Geen enkel scenario houdt rekening met de 10 GW extra wind op zee boven op de 11 GW afgesproken in het klimaatakkoord, zoals voorgesteld in Stuurgroep Extra Opgave en de Routekaart Elektrificatie. De aanlanding en distributie van deze stroom zal zeker impact hebben op de netwerken en zou meegerekend moeten worden in op zijn minst 1 scenario.
2. Voor de brandstof en CO₂ prijzen is alleen rekening gehouden met de waardes die gebruikt zijn in het TYNDP2020. Het is goed dat gekeken wordt naar consistentie in de aannames, maar Nederlands beleid kan anders zijn dan EU beleid en tot andere prijzen leiden. De CO₂-heffing wordt bijvoorbeeld niet meegenomen, wat tot hogere elektriciteitsprijzen en meer verduurzaming in de industrie leidt. Onderschatting heeft tot gevolg dat er meer elektriciteitsproductie en -consumptie moet worden aangesloten dan verwacht en dit zal tot meer knelpunten leiden.

3. Gezien er in het IA en ND scenario uitgegaan wordt van 1,4 GW aan H₂-centrales is het ook van belang dat de prijs van H₂ wordt meegenomen. Hieruit volgt de vraag: Welke prijs voor H₂ wordt in het plan gebruikt?
4. Europese landen worden gemodelleerd zonder interne transportbeperkingen. Dit betekent dat elektriciteit vanuit Griekenland, als interconnectorcapaciteit beschikbaar is, zonder problemen naar Nederland kan reizen. Dit is niet de werkelijke situatie. Het overwaarden van gebruik van interconnectorcapaciteit kan leiden tot onderschatting van congestie in de grensregio's. Hoe groot is de uitwerking van deze aanname op de resultaten en verhindert deze aanname het ontstaan van knelpunten? En wordt er rekening gehouden met het feit dat 70 % van de interconnectorcapaciteit beschikbaar moet worden gesteld aan de markt?

3. Prioritering

In de tekst geeft Enexis aan dat het niet altijd de benodigde capaciteit heeft om alle knelpunten op te lossen. Wanneer dit niet lukt moeten er keuzes gemaakt worden en Enexis verwoordt dit als volgt:

“Op het moment dat niet alle capaciteitsknelpunten tijdig opgelost kunnen worden moet er geprioriteerd worden welke knelpunten eerder en welke later aangepakt worden. Dit prioriteren doet Enexis Netbeheer op basis van de ‘concreetheid’ van projecten en aanvragen. Soms zijn er alleen nog maar plannen in een gebied maar nog geen omgevingsvergunning, nog geen SDE+ subsidie, etc. Andere projecten zijn echter veel concreter: ze hebben een omgevingsvergunning, ze hebben subsidie en ze hebben een offerte van de netbeheerder getekend. Hoe concreter de aanvragen zijn hoe hoger het oplossen van de bijbehorende knelpunten geprioriteerd wordt. Wanneer er na deze prioritering nog steeds belemmeringen zijn in de tijdige uitvoering wordt er gewerkt op basis van het ‘first come – first served’ principe.”

Enexis geeft aan dat zij prioriteert op concreetheid van het project en daarna op basis van het ‘first come – first served’ principe. VEMW vindt het goed dat Enexis nadenkt over een non-discriminatoire prioritering systematiek, maar vraagt zich af of deze systematiek de juiste is en de meeste maatschappelijke waarde creëert. Volgens het ‘first come – first served’ principe worden alle partijen gelijk behandeld, maar het houdt geen rekening met economische en sociale afwegingen. VEMW begrijpt dat prioritering soms noodzakelijk is ten tijde van de energietransitie, maar vindt het onacceptabel dat deze prioritering opgesteld wordt zonder dat de netgebruikers, om wiens meerwaarde het gaat, niet worden betrokken bij het opstellen van de prioritering. VEMW acht het noodzakelijk dat Enexis haar keuzes voor de prioritering heroverweegt en met netgebruikers in overleg gaat om een maatschappelijk verantwoorde prioriteringskeuze te maken.

4. Methodiek

Enexis beschrijft de methodiek hoe zij tot knelpunten en daarmee tot investeringen komt, maar doet dit naar onze mening te bondig. Enexis geeft aan dat de scenario's van het I13050 en andere bronnen gebruikt worden om tot een "verhaallijn" te komen. Voor het vaststellen van deze verhaallijn is het voor VEMW van groot belang dat de aanvragen van energiegebruikers goed meegenomen worden. Hiervoor is geen methodiek beschreven en de bron "klantvragen / klantinitiatieven" laat niet de proactieve instelling van Enexis merken. Graag zouden wij meer informatie zien hoe de toekomstplannen van grootgebruikers van energie bij de ontwikkeling van de scenario's worden meegenomen en hoe deze data actief wordt opgehaald.

Ook is er een tekort aan inzage in systematische aannames die door de netbeheerders worden gemaakt in de formulering van hun scenario's. De berekeningen van TenneT laten dit enigszins zien, maar veel interne benaderingen in de rekenmethoden zijn niet zichtbaar voor de lezer. Graag zouden wij daarom een schematische, maar versimpelde, opbouw van het model willen zien met de systematische aannames. Daarnaast zouden wij dit ook willen zien voor de omzetting van scenario naar knelpunt. Figuur 3.3 van het ontwerpplan geeft nagenoeg geen informatie hoe dit berekend wordt.

5. Transparantie in knelpunten

Voor VEMW en haar leden is het van groot belang dat er transparant gerapporteerd wordt over de netten en haar knelpunten. Daarom willen wij Enexis complimenteren op de uitgebreide uitwerking in de bijlage van de knelpunten. Als enige netbeheerder beschrijft Enexis in de bijlage alle punten in het MS-net, knelpunt of niet, het eerste jaar van overbelasting als de verwachte overschrijding van het knelpunt indien niets gedaan wordt. Het is hierdoor duidelijk dat in alle berekende knelpunten geïnvesteerd gaat worden. De totale transparantie kan nog verbeterd worden door ook de kosten van de netinvesteringen te rapporteren.

Verder bestaat er twijfel in de rapportage van het aantal capaciteitsknelpunten. De netbeheerders geven aan dat knelpunten vanaf een 110% procent bezetting gerapporteerd worden vanwege een foutmarge van 10 % in het model. Deze foutmarge is extra relevant vanwege de verwachte onderschatting van de investeringsopgave. Enexis neemt pas aan dat een punt in het net een knelpunt wordt bij een overschrijding van 10 %, terwijl in realiteit elke overschrijding al een knelpunt kan opleveren. Hierdoor ontstaat een misrepresentatie van de knelpunten mede omdat een punt in het net een berekende bezettingsgraad in 2030 van 91 % kan hebben maar voor dit punt in de realiteit de maximale capaciteit overschreden wordt vanwege de foutmarge. Het zou voor ons dan ook informatief zijn als deze knelpunten die binnen een foutmarge van 10 % van overbelasting vallen, dus vanaf 91 % en hoger, benoemd worden.

6. De functionaliteitsinvesteringen voor invoering congestiemanagement en AMvB N-1

VEMW staat er positief tegenover dat Enexis congestiemanagement vaak als mogelijke oplossing noemt om transportcapaciteit ter beschikking te stellen tot het net wordt uitgebreid. Uit gesprekken met netbeheerders bleek dat voor het toepassen van congestiemanagement de netten vaak niet geschikt zijn en er sensoren bijgeplaatst moeten worden. VEMW gaat er van uit dat voor het plaatsen van deze sensoren kosten gemaakt moeten worden, maar ziet deze niet terug in het ontwerpplan. VEMW vraagt zich af of alle netten van Enexis al geschikt zijn voor het toepassen van congestiemanagement en, indien dit niet het geval is, waar de kosten van de investeringen in de netten zijn gealloceerd.

Daarnaast kwam in gesprekken met netbeheerders naar voren dat er investeringen in de netten moeten worden gedaan om uitvoering van de AMvB N-1 mogelijk te maken. Deze kosten zien wij niet bij Enexis terug. VEMW vraagt zich af of er kosten gemaakt gaan worden ter invoering van de AMvB N-1 en hoe hoog deze kosten zijn. Daarnaast zijn wij benieuwd waar dit het geval is en hoe er geïnvesteerd gaat worden in deze punten in het net zodat de leveringszekerheid weer gewaarborgd kan worden.

7. Uitwerking op de nettarieven

Voor de energieverbruikers zijn de investeringsplannen van grote waarde omdat ze inzage geven in de investeringen die de netbeheerders de komende jaren gaan doen. Deze kosten zijn voor de verbruikers van grote waarde omdat, wanneer ze doelmatig zijn, ze op termijn vertaald worden in hogere nettarieven. De investeringen die de netbeheerders publiceren tellen op tot vele miljarden, maar voor verbruikers van elektriciteit en gas is het onduidelijk tot welke tariefwijzigingen deze investeringen gaan leiden. Inzage in indicatieve toekomstige nettarieven, tot 10 jaar vooruit, geven verbruikers van energie de noodzakelijke kennis om uit te rekenen op welke manier elektrificatie of uitbreidingsopties de juiste keuze zijn. Onverwacht hoge of lage nettarieven kunnen van grote invloed zijn welke verduurzamings- of elektrificatie optie het meest rendabel is. Daarom vraagt VEMW aan de netbeheerders of zij in het ontwerpplan of in een ander medium indicatieve nettarieven kunnen uitrekenen en deze met de netgebruikers kunnen delen.

8. Vormgeving en presentatie van de resultaten

Met het lezen van de verschillende ontwerpplannen van de RNBs en de TSOs is duidelijk geworden dat er grote stappen zijn gezet om de plannen inhoudelijk meer overeen te laten komen. De scenario's zijn inhoudelijk op elkaar afgestemd en de structuur van de verschillende netbeheerders volgt consistent dezelfde lijn. Tussen de vormgeving en inhoud van de verschillende netbeheerders bestaat nog een groot verschil in kwaliteit. Zoals eerder vermeld is Enexis een van de meer transparante netbeheerders maar zij kan zich nog verbeteren en om de algehele kwaliteit te verbeteren van de investeringsplannen hebben wij een best practices

document opgezet waarin de meest informatieve manieren van informatie verstrekking vanuit de netbeheerders gecombineerd worden. Wanneer dit overgenomen wordt kan de informatievoorziening vanuit de netbeheerders beter beoordeeld worden en beter gebruikt worden. Deze is meegezonden als bijlage.

Naast de algemene feedback die voor alle netbeheerders van toepassing is zijn er ook nog een aantal inhoudelijke punten die VEMW wil aanstippen:

Figuur 2.2

Enexis gebruikt Figuur 2.2 om te laten zien dat Enexis zich bezighoudt met risicomanagement zodat zij een goed en gedegen besluitvormingsproces heeft. Er bevindt zich naar onze mening een fout in de risicomatrix, namelijk dat het niet voldoen aan de wettelijke taak van het leveren van voldoende transportcapaciteit aan de netgebruikers niet als risico in de matrix staat.

In Grafiek 5-2 wordt de verwachte vermogensgroei uiteengezet van zowel producenten als gebruikers. Voor het produceren van de gebruiksscenario's van de energiegebruikers is het onduidelijk hoe de data is geproduceerd. Voor het ontwikkelen van de scenario's is gebruik gemaakt van klantvragen/klantinitiatieven, maar het is onduidelijk hoe en of dit systematisch is gebeurd. Daarnaast is het onduidelijk hoe deze data gebruikt is in de ontwikkeling van het scenario en is VEMW benieuwd naar hoe de toekomstige netgebruikers mee zijn genomen in de voorspellingen. In het IA scenario wordt uitgegaan van gezonde groei en dit houdt ook in dat er waarschijnlijk nieuwe grootgebruikers van energie aangesloten willen worden. Hoe is rekening gehouden met deze vraag?

4.1.5

“Onderzoek heeft aangetoond dat het gas-distributienetwerk zonder significante aanpassingen al geschikt is voor het transport van waterstof en groen gas. Waterstof zal aanvankelijk een rol spelen in de industrie voor hoge-temperatuurwarmte of als grondstof, maar kan in de toekomst ook ingezet worden voor de verwarming van woningen, al dan niet in combinatie met een hybride warmtepomp”

Graag zien wij een bron vermelding bij de twee statements.

5.2.2

In deze paragraaf geeft Enexis allemaal externe factoren de schuld voor het niet kunnen voldoen aan de transportbehoefte. Graag zien wij in het vervolg dat Enexis meer verantwoordelijkheid neemt voor de achterstand in de netwerken. Het is de wettelijke taak van de netbeheerder om aan transportbehoefte te voldoen en Enexis heeft een groot aantal congestiegebieden en had hier eerder over kunnen rapporteren en aan oplossingen kunnen werken.

5.2.2.2

“Op de langere termijn zal het probleem afnemen door o.a. de activiteiten die Enexis Netbeheer in gang gezet heeft om meer personeel te werven en op te leiden. De energietransitie zal dan ook niet in gevaar komen. Alleen zal een deel van de projecten mogelijk later gerealiseerd worden.”

Enexis maakt hier een grote belofte dat de energietransitie niet in gevaar komt. VEMW vraagt van Enexis dat de netbeheerder geen beloftes doet die ze niet kan nakomen en ook aan terechte zelfreflectie doet. In de tekst van hoofdstuk 5.2 geeft ze uitgebreid weer wat de problemen zijn waardoor de netbeheerder achterloopt en congestie ontstaat en hoe de netbeheerder probeert de problemen op te lossen. VEMW is blij dat Enexis probeert de problemen op te lossen, maar niet alles heeft zij zelf in de hand. Verder is VEMW verbaasd om te lezen dat de netbeheerder het financieringstekort niet als probleem ervaart en zullen haar in het vervolg dan ook hierop wijzen.

6.6.5.2

Enexis geeft aan dat zij meer flexibiliteit structureel wil gaan inzetten. De netbeheerders hebben hiervoor in samenwerking met stakeholders het afwegingskader 'verzwaren tenzij' opgezet en Enexis geeft aan dat zij bezig is met een proefproject om dit afwegingskader toe te passen. VEMW staat positief tegenover het proefproject van Enexis en hoopt dat dit een structurele lange termijn maatregel kan worden.

Wij vertrouwen erop dat u onze overwegingen en verzoeken ten aanzien van het ontwerpplan meeneemt bij het vaststellen van een definitief investeringsplan. Vanzelfsprekend zijn wij desgewenst beschikbaar voor het verschaffen van een nadere (mondelijke) toelichting.

Hoogachtend,

w.g.

dr. H. Grünfeld
Algemeen directeur